

RIHLA

KULTAMUSEON TIEDOTUSLEHTI 2/2021

RIHLAN AINEISTO ON VAPAATA KOPIOITAVAKSI
MAINITSEMALLA ALKUPERÄ.

ISSN 0780-7988

Kultamuseon tiedotuslehti

Vastaava toimittaja:

Hanna Mattila

Kultamuseo, 99695 Tankavaara

Puh 016-626 171

<http://www.kultamuseo.fi>

info@kultamuseo.fi

Ilmoitushinnat: Takasivu 168 EUR

Muut sivut 1/1 84 EUR, 1/2 50 EUR, 1/3 34 EUR

Rihlan kuvat Kultamuseo, ellei toisin mainita.

Kultamuseon aukioloajat:

Katso ajantasaiset aukioloajat www.kultamuseo.fi tai

Facebookista @goldmuseumlapland

Pääsyliput:

Aikuiset 12 EUR/hlö

Eläkeläiset ja opiskelijat 10 EUR/hlö

Lapset 7–16 v 6 EUR/hlö

Lapset 0–6v ilmaiseksi

Perhelippu (2 aik + 2 lasta) 27 EUR

Ryhvät (yli 10 hlö) 10 EUR/hlö

SISÄLLYSLUETTELO

Museonjohtajan terveiset 3

Ajankohtaisia kuulumisia 4

Museon talvikauden 2021–22 aukiolot 4

Vaihtuva näyttely Kultamaiden naisista jatkuu 4

Perusnäyttelyrakennuksen kuntotutkimus 5

Anne Rothin Kultamaan tyttäret-kirja
toi Lapin kultamaiden naiset valokeilaan 5

Muttisen muistelusten julkistamistilaisuus
kirvoitti vierailta kertomuksia 6

Kultamuseon tuki ry:n vuosikokous 6

Talkoot 7

Menneet 7

Tulevat 9

Härkäselän kattoremontti valmistui 10

Kansikuva:

Jukka Lindströmin lentokoneesta puretaan tavaroita Jäkälpään
tunturikentällä Lemmenjoella. Tytyväinen naishenkilö lienee
Morgamin porukan kokki Tyyne Tähti, tilattuja tarvikkeita on
saapunut riittävästi kevättälvisen erämaahan. Vuosi 1951 tai 1952.

OLIHAN VUOSI!

Takanamme on erikoinen vuosi. Alkuvuoden kävijäkatastrofin jälkeen kesä oli odotettua vilkkaampi. Ruska-aikaan oli suorastaan ”ryysistä”. Kun tarkastelemme tämän vuosituhannen tilastoja, voimme havaita, että ensimmäistä kertaa syyskuulla oli kävijämäärältään vilkkaampia päiviä kuin heinäkuun lomakaudella konsanaan. Virkistävänä asiana on kielivalikoima pikkuhiljaa monipuolistunut. Suomen lisäksi on kuultu jo englantia, ranskaa, saksaa, ruotsia, italiaa ja monia eurooppalaisia kieliä. Kansainväliset matkailijat ovat siis pikkuhiljaa päässeet ja löytäneet takaisin Lappiin. Luonnollisesti valtaosa on Euroopasta, mutta onpa muutama vieras tullut jo Kanadasta ja Yhdysvalloista. Nöyryn kiitos asiakkaillemme, että olette vierailleet meillä.

Nyt talvi on saapunut Tankavaaraan ja Kultamuseokin on palannut ns. normaaliin päiväjärjestykseen, jolloin useina päivinä henkilökuntaa on enemmän kuin asiakkaita. Vaan tähän on ollut odotettavissa, ja nyt on hyvä hetki tehdä töitä kokoelmien ja arkistojen parissa sekä ideoida uutta ja suunnitella jo ensi kesää.

Tulevan talven yksi suuri koitos on verkkosivujemme päivitys. Sinänsä sivut ovat palvelleet hyvin, mutta ulkoisesti ja toiminnallisesti sekä päivityksien helpottamiseksi tuomme ne 2020-luvulle. Reippaana tavoitteenamme on, että uudistetut sivut julkaistaan maaliskuulla 2022.

Kokoelmien puolellakin on ollut toimintaa. Olemme esimerkiksi saaneet Kultaus Snellman Oy:ltä lahjoituksena hienon kokoelman lehtikullan työstämiseen käytetyistä välineistä ja mallitöistä. Ne saataneen esille tal-

ven aikana. Museon kokoelmat myös siirtyvät talven aikana uuteen Collecte-tietojärjestelmään, jolloin kokoelmia on entistä sujuvampi selata vaikkapa toiselta puolen maailmaa.

Vasaroiden pauketta ja sahan pärinää on odotettavissa myös ensi kesänä erityisesti ulkomuseoalueella. Tänä vuonnahan saatiin Härkäselän kattoremontti tehtyä ja seuraavaksi pureudutaan vesiasioihin. Ulkomuseoalueella on monenlaista tehtävää ja Lapin kesä kun ei ole pituudella pilattu, niin nopeasti on saatava näkyvää aikaiseksi. Tässä kohtaa haluan erityisesti kiittää tämän kesän raksaporukkaa ja kaikkia talkoolaisia: teitte mahtavaa työtä!

Kiitoksen ansaitsee myös koko museon henkilökunta: Te teitte jälleen kerran upean museovuoden!

*Kaikille oikein rauhallista joulua
ja onnea uudelle vuodelle 2022!*

AJANKOHTAISIA KUULUMISIA

Museon talvikauden 2021-22 aukiolot

Kultamuseo on tänä talvena avoinna tavalliseen talvikauden tapaan.

Palvelemme maanantaista perjantaihin klo 10-16.

Viikonloppuisin museo on suljettu, samoin juhlapyhinä.

Tervetuloa!

Kultamaiden naisista kertovassa näyttelyssä löytyy mielenkiintoisia kohtaloita ja kertomuksia aina Ivalojoen kultaryntäyksen aikaisista ruhtinattarista nykypäivän kielenkääntäjään.

Vaihtuva näyttely Kultamaiden naisista jatkuu

Kultamuseon kesäkuussa avattu vaihtuva näyttely "Tähtiä – kertomus Lapin kultamaiden rohkeista naisista" on kiinnostanut yleisöä. Museon infopisteessä jokunen asiakas on nimenomaan sitä kysellyt jo saapuessaan ja näyttelystä saatu palaute on ollut positiivista.

Monet vieraat kertoivat pitäneensä siitä, että näyttelyssä on tämänkin hetken sukupolvea esillä.

Näyttely jatkuu vuoden 2022 loppuun, tosin siihen tulee ennen kesää pieniä päivityksiä. Alun perin näyttely oli kaavailtu vuoden 2022 loppukevääseen saakka. ●

Perusnäyttely- rakennuksen kuntotutkimus

Kultamuseon perusnäyttelyrakennus on miltei 40-vuotias, ja peruskorjauksen tarpeessa. Ennen peruskorjausrahoituksen hakemista tarvittiin tietenkin kuntotutkimus. Kilpailutuksen jälkeen tutkimusta tekemään valittiin A-Insinöörit.

Kuntotutkimuksen ajankohdaksi valikoitui lokakuun ensimmäinen kokonainen viikko, joka osoittautui hyväksi valinnaksi. Maa oli vielä sula eikä kelikään ollut pahempi joi-takin tihukuuroja lukuun ottamatta. Tämä oli tärkeää etenkin ulkona ulkoseinistä ym. otet-tavia näytteitä ja seinärakenteen tutkimista ajatellen. Myös LVI-tutkimuksen ulkotöiden kannalta selkeä sää oli hyvä.

Kuntotutkimuksessa työ tapahtui paitsi sisällä myös ulkona, onneksi sää ei ollut kovin sateinen, vaikka jokunen tihukuuro kohdalle osuikin. Tutkimuksen kohteena oli koko museorakennus asuinsiipineen.

Raportti tulee loppuvuodesta ja sen pohjalta suunnitellaan rahoitushakemusta peruskorjaukselle. Alustavan palautteen pe-rusteella haasteita paikoitellen on, sillä onhan rakennuksellakin ikää. Positiivista puolestaan on, että osa paikoista oli ikäisekseen varsin hyvässä kunnossa. ●

Anne Rothin Kultamaan tyttäret-kirja toi Lapin kultamaiden naiset valokeilaan

Anne Rothin kirjoittama ”Kultamaan tyttäret”-kirja tuli markkinoille ke-sä-heinäkuussa. Kirja kertoo Lapin

Anne Roth pääsi heti haastattelun jälkeen kirjoittaman nimikirjoituksia kirjansa jo ostaneille.

kultamailla vaikuttaneista ja vaikuttavista naisista. Julkistamistilaisuus järjestettiin Kultamuseolla kullanhuhdonnan SM-kiso-jen aikaan ja Rothia haastatteli tilaisuudessa museonjohtaja Kaisa Nikkilä. Lyhykäisyy-dessään Roth sanoi prosessin olleen hyvin antoisa, mutta odotettua rankempi ja haas-teellisempi. Hän sanoi olevansa iloinen, että on saanut antaa kultamaiden naisille äänen ja saaneensa samantyylistä palautetta myös niiltä, jotka kirjaan jo olivat ehtineet tutus-tua. Haasteellista oli mm. se, että monista naisista oli vaikea, ellei jopa mahdoton löy-tää tarkempaa tietoa eri lähteistä. ●

Muttisen muistelusten julkistamistilaisuus kirvoitti vierailta kertomuksia

Tankavaaran elinkautinen ja Kultakylän entinen isäntä **Kauko Launonen** sai valmiiksi muistelmansa ja teos sai nimekseen "Muttisen muisteluksia – Kauko

Launosen elämää Tankavaarassa ja vähän muuallakin". Julkistamistilaisuus pidettiin samana päivänä museon vaihtuvan näyttelyn avajaisten kanssa, koronaturvallisesti tietenkin. Tilaisuudessa puheenvuoron käytti kirjan taitosta vastannut Minna Kurttila, joka osin vastasi myös sisällön järjestyksestä. Museonjohtaja luki kirjasta muutaman etukäteen sovitun otannan yleisölle maistiaisiksi. Kaukoa ja Tankavaaraa muistelivat lyhyesti myös mm. Kaksilaut-

Minna Kurttila kertoi kirjan teemojen ja jäsentelyn työstämisestä selkeäksi paketiksi yhteistyössä Kauko Launosen kanssa.

tasen yrittäjä Jussi Eiramo ja Kultamuseon pitkäaikainen vapaaehtoinen Marja Jarva. Näitä ja muita muisteluja kuunnellessa sai todeta, että monenlaista on Muttinen eh-tinyt kokea. Tilaisuuden osallistujat saivat osansa paitsi muistelmista, myös herkullisista tarjoiltavista. ●

Kultamuseon kokoelmien tietojärjestelmä vaihtumassa

Kultamuseo on osa Akseli-konsortiota, jossa on mukana yhteensä 11 museota. Konsortioon kuuluvien museoiden tietojärjestelmänä on ollut pitkään eKuva, josta nyt ollaan luopumassa ja siirtymässä Collecte-tietojärjestelmään. Collecte on osin kehitelty eKuvassa ilmen-

neiden tarpeiden pohjalta ja tarjoaa entistä paremman rajapinnan mm. Finnan suuntaan. Loppukäyttäjille tietojärjestelmän vaihdos tullee näkymään varsin vähän.

Kultamuseonkin julkisella statuksella olevia kokoelmia pääset parhaiten selaa-maan finna.fi-palvelussa. ●

Kultamuseon tuki ry:n vuosikokous

Kultamuseon tuki ry:n kokous pidetään sunnuntaina **27.3.2022 klo 12**, paikkana on Kultamuseon auditorio. Käsitellään sääntömääräiset asiat. Tervetuloa!

TALKOOT

Höyrypannun katos on taas aiempaa ehompi ja kestää jonkin aikaa vuodenaikojen vaihteluja.

Menneet

Kultamuseon talvitalkoot vuonna 2021 jouduttiin koronatilanteen vuoksi perumaan, toivottavasti vuosi 2022 on niiden suhteen onnekkampi. Metsähallituksen kanssa yhteistyössä kaavailtu Ritakosken maastotalkooleiri jouduttiin koronatilanteen vuoksi siirtämään vuodelle 2022.

Loput museon omat talkoot saatiin pidettyä suunnitellun mukaisesti, niistä ensimmäisenä **kesätalkoot**, joista kerroimmekin aiemmassa Rihlassa. Sotahistoriapolun varrella olevan **panssarintorjuntakanuunan huoltotalkoot** järjestettiin yhteistyössä Jääkäriprikaatin (Sodankylä) kanssa. Talkoot kestivät parisen päivää ajalla 16.-18.6.2021. Kanuunasta

Kanuunan huollossa myös puukko kävi työkalusta ahtaasta tilasta liikaa ja pientä pintaruostetta poistettaessa.

Kanuuna on huollon jäljiltä siistin näköinen ja yhdessä lähelle rakennetun korsukopion kanssa tarjoaa tietoa aiheesta kiinnostuneille.

poistettiin ruostetta, paikoin kertynyttä vettä ja lehtiä ja neulasia. Lisäksi kanuunaa hiottiin ja se maalattiin uudelleen. Lavetin sekä pyörien ympärille tehtiin lisää tilaa, jotteivät lehdet ja neulaset kasaannu rakenteisiin. Lavetin jalakset tuettiin kivien päälle aiemman maapohjan sijaan; näin ne eivät ruostu niin helposti. Sää suosi talkoolaisia, ja Jääkäri-rikaatilla oli myös varusteita muutamalle tihusateisemmalle toville – maalausta voitiin suorittaa pressukatoksen alla. Puolueellisen arvion mukaan kanuuna näytti huoltotalkoiden jälkeen melkein kuin pakasta vedetyltä aiempaan verrattuna.

Syystalkoot järjestettiin edellisvuoden tapaan jo syyskuun loppupuolella. Ruska-aika oli juuri päättynyt ja museo oli siirtynyt talviaukioloihin. Tehtävälista piteni loppukäsän ja alkusyksyn edetessä, mutta reippaat talkoolaiset saivat valmista aikaiseksi. Joita-

kin olosuhteista johtuvia tekemisiä jätettiin odottamaan ensi vuoden talkoita. Totuttuun tapaan ulkomuseoalue siistittiin ns. talvitelingeilleen eli Mutterikämpästä tuotiin nukke-Nurminen kampeineen talveksi sisälle, haravoitiin lehtiä ja neulasia kulkureiteiltä, laitettiin aurauskepit paikoilleen jne. Edellä mainitun lisäksi sai osavissa käsissä museon traktori talvihuollon ja alueelle siirretty kaivinkone Pingon pleksejä ikkunoidensa suojaksi. Niin ikään vahvistettiin höyrypannun katosta sekä tarkastettiin ja huollettiin panssarintorjuntakanuuna talvea vasten. Koska keli oli otollinen, myös risukon ja puuston raivausta suoritettiin ulkomuseoalueella. Sisälläkin oli tehtävää, mm. museokaupassa ollut vitriini vietiin kansainväliselle puolelle ja museokaupan hyllystöä liikuteltiin ja järjesteltiin uudelleen.

Risusavotassa siistittiin mm. Möron tallin takaista aluetta. Vieressä vasemmalla näkyy takaosaa loppukesästä ulkomusealueelle siirretystä Pingon-kaivinkoneesta.

Tulevat

Talvitalkoot

Kultamuseon talvitalkoot 2022 järjestetään jo tutuksi käyneellä paikallaan eli maaliskuun loppupuolella. Tarkemmin pe-su 25.-27.3.2022. Luvassa on tehtävää niin ulkona kuin osin myös sisälläkin. Ilmoittautumiset hanna.mattila@kultamuseo.fi tai vastaamalla talkookirjeeseen. Kirje lähetetään sähköpostitse vuoden 2022 alussa.

Kesätalkoot

Kesän talkoot järjestetään kesän kynnyksellä ja kelien mukaan – joko toukokuun lopussa tai kesäkuun alussa. Laitetaan ulkomuseoalue talven jäljiltä kuntoon kesää varten, samoin ulkomuseoalueen rakennukset valmiiksi – Nurminen ja Mutterikämpä mukaan lukien.

Tiedossa on myös ainakin kattojen tervausta, Härkäselkä ja kesäkahvila mukaan lukien.

Maastotalkoot Ritakoskella

Jo kahteen kertaan siirretyt, Metsähallituksen kanssa yhteiset maastotalkoot järjestetään näillä näkymin kesän 2022 aikana. Tarkemmasta ajankohdasta tulee tietoa kevään 2022 aikana. Talkoiden kohteena on edelleen Ritakosken kultala ympäristöineen Ivalojoen varrella.

Syystalkoot

Kultamuseon syystalkoot on kaavailtu pidettäväksi parin viime vuoden tapaan syyskuun loppupuolella, päivämääränä alustavasti pe-su 23.-25.9.2022. Luvassa on ainakin perinteiset tekemiset eli ulkomuseoalueen siistimistä ja järjestelyjä sekä mahdollisia sisähommia myös. ●

KUVA: KULTAMUSEO

Härkäselän läntinen puoli jokseenkin valmiina – terassi portaineen sekä kulman takaa pilkkottavat eteläpäädyn rappuset ovat nyt tukevat.

HÄRKÄSELÄN KATTOREMONTTI VALMISTUI

Härkäselän kattoremontti saatiin lop-
pusuoralle kesän 2021 aikana. Pro-
jekti aloitettiin kesäkuun alussa aa-
mupäivän katselmuksella, jossa tarkasteltiin
rakenteelliset korjattavat kohdat sekä niiden
korjaustavat. Katselmukseen osallistuivat
museonjohtaja, rakennusporukan edustaja
sekä restaurointimestari ja Museoviraston
asettama valvoja. Työt päästiin aloittamaan

katselmuksen jälkeen neljän hengen voimin,
sillä rakennusporukan vetäjän lisäksi töissä oli
kolme ammattilaista.

**Remontissa mm. kaivutöitä,
tuuletuskanavia, tervausta, eristystöitä
ja vesikourua**

Härkäselän rakennuksen länsipuolella oli kat-
selmuksessa todettu maanleikkaustyöt välttä-

mättömiksi, joten paikalle tilattiin kaivinkone. Samalla saatiin perustustöitä tehtyä. Länsisivulla oleva terassi portaineen purettiin niin ikään. Tämän jälkeen valettiin anturat sekä rakennettiin terassi ja portaat uudelleen, myös eteläpäädyn portaat uusittiin. Molemmat portaat sekä terassi kaiteineen ovat nyt lujaa tekoa, jonne vankempitekoisenkin uskaltautuu huoletti liikkumaan!

Katon länsilappeella oleva pohjoisjiiri avattiin, jotta saatiin kattorakenteiden kunto tarkistettua. Se todettiin hyväksi ja samoin vesikaton alapuoleinen tuuletus huomattiin riittäväksi, kunhan rakennetaan harjatuuletuskanavat. Jiirejä avarrettiin samassa yhteydessä. Kattolaudat puhdistettiin, tervattiin ja laitettiin takaisin. Samoin koko Härkäselän katto puhdistettiin ja tervattiin kertaalleen. Katon harjalle tehtiin tuuletuskanava koko harjan pituudelta sekä ilmastointitorvet.

Yksi ongelmista oli katolta tuleva sadevesi, joka valuessaan kasteli ulkoseinää. Tämä ratkaistiin syöksytorven ja kourun avulla – innoitusta kourun malliin saatiin kullankaivajan rännistä. Rakennuksen sisäpuolella katto tuettiin ja se eristettiin selluvillalla, samalla, jota rakennuksen seinissäkin on käytetty. Panelointi tehtiin käytössä olleilla paneeleilla.

Summa summarum: suurin ongelma eli katon

lämpövuoto saatiin poistettua – kosteus ei pääse enää samalla tavoin tiivistymään rakenteisiin ja aiheuttamaan vesiongelmia. Katon oletettua parempi kunto itsessään oli positiivinen yllätys, joka selvisi vasta katon avaamisen jälkeen.

Kesällä 2022 tervataan taas

Loppukeväällä tai alkukesästä 2022 tervataan Härkäselän katto toistamiseen, sillä ensimmäinen tervauskerta osoitti, että toinen kerros tarvitaan. Kelit eivät kuitenkaan enää alkusyksystä kuluneena vuonna olleet sopivat, joten tervaus jätettiin suosiolla ensi vuoteen. ●

KUVA: KULTAMUSEO

Härkäselän terassin vankkoja tukipuita asetellaan kohdilleen.

A serene winter landscape featuring a snow-covered log cabin nestled among tall evergreen trees. The scene is bathed in the soft, golden light of a low sun, creating long shadows on the snow. The sky is a clear, pale blue.

*Hyvää joulua
ja kultaista
uutta vuotta
2022!*

Toivoo: Kultamuseon väki